POŠTARINA U GOTOVU

CIJENA 3 DIN

OBITELJ

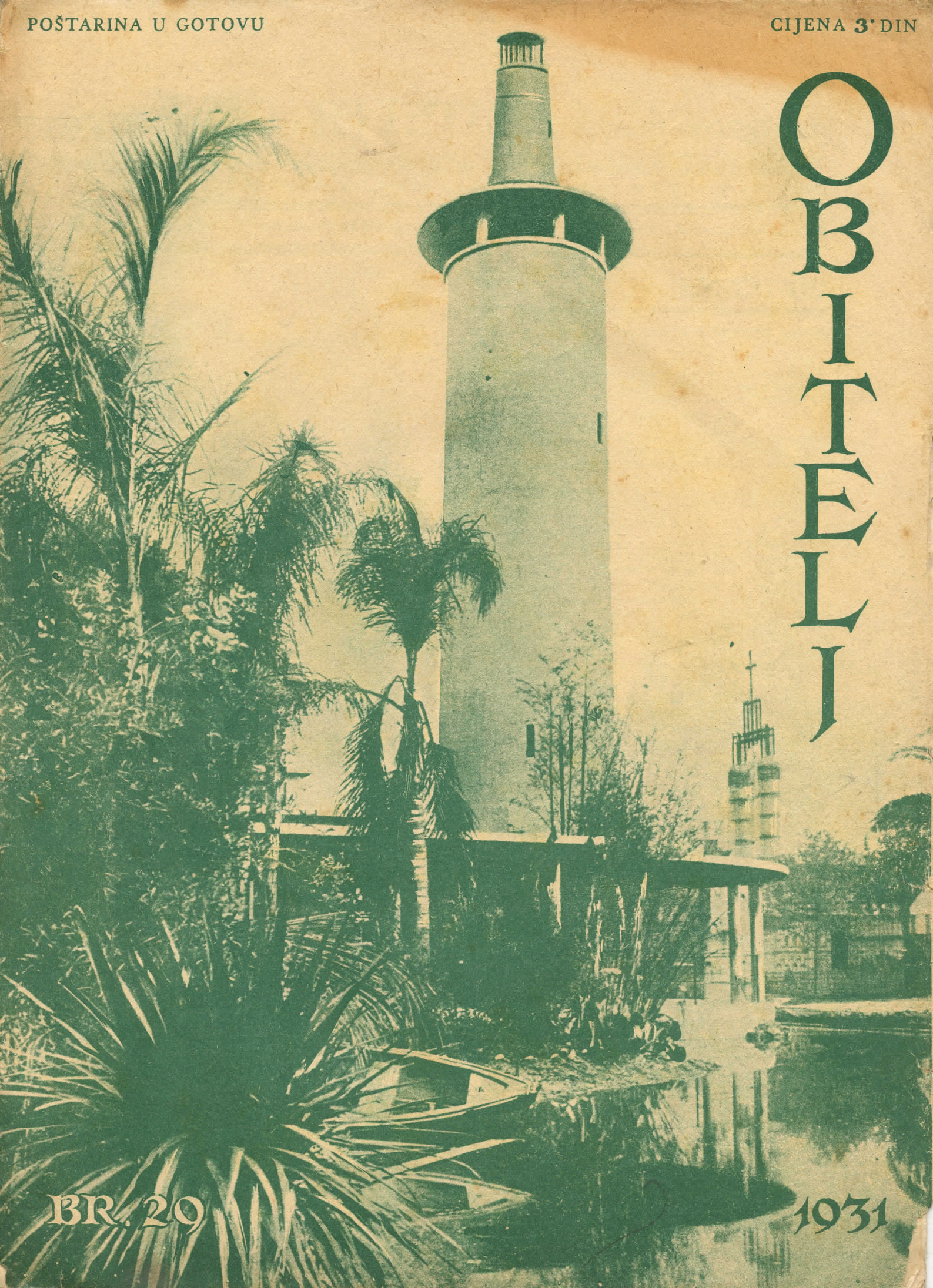

BR. 29

1931

ILUSTROVANI TJEDNIK **OBITELJ** IZLAZI SVAKE NEDJELJE

PRETPLATA NA 3 MJESECA DIN 30·—. ZA INOZEMSTVO 3 DOLARA GODIŠNJE. — PRETPLATA SE PLAĆA UNAPRIJED

POJEDINI BROJ STOJI DIN 3.—

UREDNIŠTVO I UPRAVA, ZAGREB, TRG KRALJA TOMISLAVA 21. — TELEFON. 54-17. — ČEKOVNI RAČUN POŠT. ŠTED. BR. 33.536

Slika na omotu ovoga broja: GUADELUPSKI PAVILJON NA KOLONIJALNOJ IZLOŽBI U PARIZU

OBITELJSKI PUT U PARIZ

PREKO RIVIJERE I ŠVICARSKE NA SMOTRU ČITAVOGA SVIJETA!

Teško da će se ikada pružiti zgoda, da se u jednom gradu Evrope vidi smotra čitavoga svijeta, kao što je to sada u Parizu na velikoj

KOLONINJALNOJ IZLOŽBI

kamo su Afrika, Azija, Amerika i Australija donijele svoje najtipičnije i najegzotičnije tekovine, te tom zgodom pokazuju način života i rada svojih dalekih i čudnih postojbina.

Rijetko će se kada pružiti također zgoda, da se uz ovako zgodne i povoljne uvjete kao ljetos vidi

PARIZ,

jer republika Francuska i sve evropske države daju izvanredne i naročite pogodnosti svim posjetiteljima pariške izložbe, koji putuju u većim grupama.

Hoćemo da iskoristimo ovu zgodu, pa da našim prijateljima pružimo mogućnost za putovanje u ugodnom društvu sumišljenika, a pod našim iskusnim vodstvom, koje je već steklo priznanje radi vanredno uspjelih aranžmana velikih putovanja u inozemstvo.

Put u Pariz i na veliku kolonijalnu izložbu ide preko

RIVIERE I ŠVICARSKE,

pa daje zgodu, da se putnici naužiju najkrasnijih krajolika i da pored toga posjete

MILANO, NICU, LYON I T. D.

Program puta je ovaj:

16. kolovoza (augusta) u 16.40 odlazak iz Zagreba preko Trsta (zajutrak).

17. na 18. VIII. boravak u Milanu (objed, večera, noćenje i zajutrak).

18. VIII. u 6.40 odlazak iz Milana preko Genove u Nicu kamo se stiže poslije podne istoga dana.

18. na 19. VIII. boravak u Nici (večera, noćenje, zajutrak i ručak).

19. VIII. u 15.00 odlazak iz Nice preko Marseille u Lyon.

19. na 20. VIII. boravak u Lyonu (večera, noćenje, zajutrak, ručak).

20. VIII. u 12.54 odlazak iz Lyona preko Dijona za Pariz, kamo se stiže istoga dana u večer (20.35).

20., 21., 22., 23., 24. i 25. VIII. boravak u Parizu razgledavanje sviju njegovih znamenitosti, kolonijalne izložbe, te izleti u Elizijske vrtove, Versailles, Lisieux, Fontainebleau.

25. VIII. u 21. 15 odlazak iz Pariza u Švicarsku (Bazel, Zürich, Buhs), putem opskrba.

26. III. u 16.25 dolazak u Innsbruck (večera, noćenje).

27. VIII. boravak u Innsbrucku i razgledavanje grada i okoline (zajutrak, ručak, večera uspon na Alpe), a u 22.25 odlazak.

28. VIII. u 12.30 povratak u Zagreb.

MEĐU ČITATELJIMA I ČITATELJICAMA

PITANJA:

198. Tražim knjigu. Molim cijenjene čitatelje, da mi izvole javiti, gdje bih mogao naručiti knjigu, »Pojam entropije i opstanak Božji — o. Leonardo Brixy. I. P.

199. Zlatni rez. Što je zlatni rez u geometriji? M. B.

200. Ondulacija. Imam previše tvrdu kosu. Željela bih je ondulirati. No kako je tvrda, nikako ne prima ondulacije. Molim čitatelje »Obitelji«, ako znadu kakvo sredstvo, da me upute, što da činim, da mi kosa postane mekanija. Čitateljica iz Prijedora.

201. Izbor zanata. Najuljudnije molim cijenjene čitatelje »Obitelji«, da bi me uputili, koji bi izbor zanimanja (zanata), u današnjim prilikama obećavao najbolju budućnost, i da li bi tko mogao u nauk primiti jednoga siromašnijeg dječaka s nedovršenim trećim razredom trgovačke škole. Revni čitalac »Obitelji«.

ODGOVORI:

136. Knjiga o šahu. Ako znadete čitati njemački. mogu vam preporučiti ove knjige, koje se mogu dobiti u velikim knjižarama: »Das Buch der Schachmeisterpartien« od Jeana Dufresne i »Schachaufgaben« od istog pisca. Štampane su u Leipzigu. U prvoj knjizi nalaze se Šah-partije znamenitih igrača, koje su točno rastumačene i gledajući njih može se i svaki početnik više upoznati s raznim kombinacijama. Druga knjiga obiluje s problemima i rješavanje istih uvježbat će vas, te ćete moći rješavati i probleme iz »Obitelji«. Tu knjigu možete kupiti, ako i ne znate njemački, jer su rješenja nacrtanih problema napisana isto tako kao i kod nas.

Šahista.

CIJENA ZA ČITAVO PUTOVANJE 3250.— DINARA. U toj je cijeni uračunana vožnja željeznicom u udobnim i čistim evropejskim vagonima (t. zv. turističkim) sve u brzim direktnim vozovima, stan u hotelima, dobra i obilna hrana tri puta na dan, vožnja automobilima, prijenos prtljage i sve napojnice.

PRIJAVE NEKA SE ŠALJU ODMAH, A NAJKASNIJE DO 1. KOLOVOZA (AUGUSTA). Do toga se dana ima uplatiti i čitava svota, jer radi velikog broja putnika pariški komitet traži, da se na vrijeme jave svi, koji reflektiraju na udobni boravak u Parizu.

Svaki putnik treba da imade valjanu putnicu za: Francusku, Švicarsku, Italiju i Austriju.

Putnički odbor »Obitelji«, Zagreb, Trg Kralja Tomislava broj 21. prizemno desno.

*Izdaje Konzorcij jeronimskih časopisa (predstavnik dr Josip Andrić). * Odgovorni urednik dr Josip Andrić, Zagreb Trenkova 1. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Zagreb, Deželićeva ulica 2. Zaklada Tiskare Narodnih Novina u Zagrebu.*

2789

BROJ 29 OBITELJ GOD III

U ZAGREBU 19 SRPNJA 1931

ŠVELJA LUTAKA

NAPISALA JEANNE-BÉNITA AZAÏS — PREVEO V. RABADAN

Sunce, koje je kraljevalo nad oceanom krovova, zalijevalo je svojim blještavim sjajem svaki kutić male sobice gore pod krovom velike tamne kuće i kao da je svojim cjelovom oživljavalo kićeni mali svijet u njoj. Dà, jer deset, dvadeset, pedeset modernih lutaka našminkana lica i raskošno odjevenih sje djelo je na kredenci, ležalo je po stolicama, valjalo se po stolu i visjelo po zidovima i rekao bih, da se smiješe suncu, rascvalome cvijeću na prozoru i slabašnoj radnici, koja je ležeći na počivaljci vještim prstima stvarala nove haljinice. A radnica, koja je tako šivala bez prekida, bila je uistinu vrlo slabašna! Blijeda i sitna kao djevojčica, mršava i nekud previše ozbiljna lica, u kome su sjala dva velaka tamna oka, a unakaženo joj se tijelo jedva naziralo ispod pokrivača, što je zastirao njezine uzete noge. Gledajući je takvu, činilo se, da je život, koji ona ulijeva svojim lutkama, dio njezina života i da je ona iscrpljena, što je dala toliko koketnih posmijeha, čeznutljivih i drskih pogleda, dražesnih i izazovnih poza.

DJEVOJČICA POD KALNIKOM

A kako je ljubila svoj zanat Slavica, švelja lutaka! Već dugo vremena bavila se izrađivanjem luksusnih lutaka, koje se tako mnogo i rado upotrebljavaju za ukras modernih salona. Sama ih je zamišljala, sama ih je krojila, šivala, slikala uljenom bojom i oblačila u šareno ruho. I sve te bebe, koje su izlazile iz njezinih ruku, imale su neku naročitu draž, nešto, što nije bilo moguće imitirati, tako da je Slavica postala čuvena sa svojih lutaka i nije mogla da zadovolji svim narudžbama, koje su poput kiše navaljivale na siromašnu sobicu pod krovom. Napudrane markizice u širokim suknjama i s madežem na licu; romantične silhuete u krinolini, pune one posebne dražesti drugoga carstva; »midinete« (radnice) iz godine 1830. s golemim šeširima oko sitnog lica i dugih uvojaka; naprašeni Pieroti u crnom baršunu i bijelom satenu; jezoviti »apaši« i španjolke, ogrnute velikim maramama — sve te dražesne, šarene, zlatom posute kreacije, stvorene maštom i spretnošću uboge, uzete djevojčice, ispunjale su, oživljavale su skromnu sobicu, u kojoj kao da je vladao prolazni sjaj kakvog pokladnog plesa. A Slavica je među njima zaboravljala svoju nesreću, utvarala si, da je moćna vila, koja tim dugim mekim i pilotinom ispunjenim tjelesima udahnjuje sjajan i raskošan život...

Kad je jednog dana zastala u radu razmišljajući, kakovom bi haljinom zaodjela lutku, koju je tek počela raditi, njezina mlada sestra, povrati se s rada u tvornici i sjede mazeći se do nje.

»Imam jednu novost da ti javim, Slavice!... veliku novost!... Šef našeg odjela u tvornici bacio je oko na mene... mlad je, sviđa mi se, volim ga, i eto sam ti došla reći, da ću doskora biti gospođa Barić!... I to jako sretna gospođa Barić, vjeruj mi, Slavice!..«

Mio smiješak popraćen suzama primi ovu tajnu... Još bljeđa nego obično i očiju upiljenih negdje daleko, Slavica je dugo vremena ostala nepomična i ne radeći ništa. Dugo vremena, iza kako je sestra otišla, slušala je, kako joj u ušima odzvanja mladi glas, opojen ljubavlju... Prvi put naslućivala je, osjećala je oko sebe sreću, potpunu nadljudsku sreću, koje ona ne će nikada upoznati, i čitavo se njezino srce bunilo!...

Onda se najedom trgne. Započeta lutka ležala je još uvijek na njezinom krilu. Ne oklije-

(Svršetak na strani 470.)

SLIKA PRADJEDOVA

NAPISAO DR ĆIRIL TRUHELKA

Poznato je, da je u plemićkim dvorovima bilo naročitih dvorana, kojima su zidovi bili ispunjeni nizovima slika i portretâ pojedinih, davno već umrlih članova plemićke porodice To je bila galerija pradjedova ((Ahnengallerie). kojom se svaki plemić osobito ponosio i što je bio duži niz tih slika, što je bio veći broj generacija, kojih su glavni predstavnici ovdje predstavljeni to se više ponosio potomak, koji je bio vlasnik te galerije, u kojoj će opet njegovi potomci nakon smrti postaviti i njegovu sliku na časno mjesto. Taj lijepi običaj u naše materijalističko doba, koje tradiciju lišava one svetinje, kojom su je poštivala starija pokoljenja, sve više izumire, dvorovi se prodaju, slike se raznose na sve strane, ali u nas postoji još po gdjekoja plemićka kurija, u kojoj ćemo naći ovakove pradjedovske galerije.

Manje je poznato, da i te galerije, kao i mnoga druga pojava u našem kulturnom životu, imadu svoje ishodište u Rimu. Da se točnije izrazimo, pravo ishodište tog običaja ide u doba kud i kamo starije od onog, kada je Rim osnovan, ali Rim je taj običaj prisvojio, sistematski izgradio i digao na onaj stepen, na kojemu je postao jednom tipnom i lijepom osebinom rimskog obiteljskog života.

Najstarije pretstavnike pradjedovske ikonoplastike naći ćemo već u brončano doba, s onu stranu Urala u Sibiriji, u takozvanim č u d s k i m k o p i m a u brončanodobnim grobnicama, a gdje je na lubanjama sahranjenih bilo lice obloženo slojem gipsa, koji je predstavljao kalup, iz koga se u kojoj mekoj tvari lako mogla otisnuti maska dotičog samrtnika. U egejskom području nalazimo sličan običaj; ali maske na licima mrtvaca su tu od vrlo tankog zlatnog, često bogato ornamentiranog lima, koji je tako mekan, da se položen na licu mogao lako modelirati i tako bar u krupnim potezima reproducirati pokojnikovo lice. Takvih zlatnih maska našao je Schlieman nekoliko u grobnicama na agori u Mikeni, a za vrijeme svjetskog rata našli su Bugari slične maske na teritoriju sadanje Jugoslavije u arhaičkim, dakle nešto mlađim grobnicama, kod sela Grebeništa u Makedoniji. Postojao je dakle od doba bronca običaj od samrtnikova lica načiniti masku, koja ga je u grobu imala štititi, a možda i uljepšati, a kod tog običaja samo se od sebe nametalo, da se slične maske naprave kao uspomena zaostaloj obitelji, koja će se pokojnika gledajući u taj lik življe sjećati.

Taj običaj uveli su Rimljani i on se naročito jako razvio i usavršio u odličnim plemićkim i viteškim familijama. Te slike predaka, ili i m a g i n e s m a i o r u m, načinjene isprva iz prirodnog pieteta prema pokojniku, postaju s vremenom ponos i glavno mjerilo starorimskog plemstva Te slike ponamještali bi isprva po zidovima atrija, ali kada se rimska kuća malo više usavršila te se kao gospodareva soba u dnu atrija prigrađivao t. zv. t a b l i n u m, prizidana su uza nj s lijeve i desne strane dva krila (alae) u obliku dviju, prema atriju posve otvorenih soba, a zidovi im pokićeni likovima predaka dotične familije.

Ti likovi nisu bili slikani ili isklesani portreti, nego prave maske načinjene od voska, otisnute s lica pokojnikova, pa su se zato zvale i c e r a e. Postupak pri fabrikaciji ovakovih samrtničkih maska možemo lako rekonstruirati po podacima, koje nam daje Plinije. On ih zove »voštanim otiscima lica«; ali se ti otisci nisu voskom neposredno pravili na licu, nego se najprije načinila »f o r m a« t. j. kalup od gipsa, u žitkom stanju prelivena preko lica i, pošto se gips stvrdnuo, skinuo bi se na taj način nastali kalup i onda bi se u nj ulilo voska, te bi se tako od negativnog kalupa dobio pozitivni otisak, na komu dolaze do izražaja i najsitnije bore i crte lica. To je dakle posve isti postupak, kojim se još i danas prave samrtne maske. Plinije veli, da je taj postupak izumio brat Lizipov, Lizistrat Sikionski; mi međutim znamo, da je izum kud i kamo stariji i da je bio poznat već u brončano doba. Jedan takav originalni kalup nađen je u jednoj rimskoj grobnici u Lionu. On je tehnički tako savršen, da su na njem otisnute sve i najsitnije pore kože, svaki i najmanji nabor na licu. Analizom je ustanovljeno da se tvar, od koje je kalup načinjen, sastoji od smjese gipsa i kreča, pri čemu je kreč dodan jamačno radi veće tvrdoće.

Rimljani su znali pače ovakove otiske načiniti i s lica živih ljudi, jer nam Tacit priča, da je Ovidije idući u izagnanstvo ponio sobom masku svoga prijatelja Caesonia Maxima, koji je onda bio još na životu. Fabrikacijom ovakovih maska bavili su se naročito voščari — p o l l i n c t o r e s — kao nuzgrednim obrtom, što saznajemo iz natpisa na grobnom spomeniku trgovca voskom T. Pakonija.

Ispod svake maske, smještene u atriju i alama, postavljen je naslov (titulus) s imenom dotičnog pretka a uz to pohvala ili e l o g i u m, u kojoj se navode sva njegova zaslužna i slavna djela Tako su i m a g i n e s m a i o r u m oživljavale u mlađim naraštajima uspomenu na slavne pretke a tabule s pohvalama poticale mladež na ponos i na to, da i oni nastoje biti njima ravni i dostojni potomci i baštinici njihove slave. U tome je bila neprocjenjiva uzgojna vrijednost tih starih likova, koji su imali uz to i još tu posebnu, da se po broju uglednih lica i po broju zastupanih generacija ocjenjivala i vrijednost i ugled pojedinih patricijskih i viteških kuća. Da rimska mladež nije imala dnevno pred očima likove svojih slavnih predaka, sigurno Rim ne bi iznio na površinu toliko slavnih ličnosti, koliko ih nalazimo u povijesti Rima!

Kada su se nakon Grakhovih reforma počeli pučani politički izjednačavati s patricijima, isplivao je po gdjekoji skorojević na površinu, a bilo je među njima dosta i takovih, koji su, da

ULAZ U KUĆU FILMSKE GLUMICE JOANA CRAWFORD *Foto Metro-Goldwyn-Mayer*

se u očima neuke mase posve izjednače sa starim plemstvom, dali napraviti ovakove likove svojih imaginarnih i neznanih preda. Ti se nisu zadovoljavali s priprostim voštanim otiscima — jer ih nisu mogli ni dobaviti — nego su ih dali izrađivati od bronca, srebra pa i zlata, da njima iskite zidove atrija svojih palača.

Portreti rimskih preda ostali su redovito u intimnoj zabiti atrija; ali kada bi koji plemić patricijskog ili viteškog reda umro, iznosili bi ih na javu, da ih u svečanoj povorci pokažu čitavom rimskom narodu, čime se ponosi kuća i pleme pokojnika. Sa zidova atrija poskidale bi se onda te maske i stavljale na lica naročito načinjenih i u svečane toge odjevenih lutaka ili čak živih glumaca, a ove bi posadili na nosiljke, te bi ih u dugoj povorci, predvođene od liktora s obrnutim fascijama u pogrebnom sprovodu od pokojnikove kuće nosili na forum. Tu bi se pred rostrom sprovod ustavio, figure predaka posadili bi u polukrugu oko odra na stolice od slonove kosti, a s rostre bi održao koji pokojnikov prijatelj ili rođak pred žalobnim zborom pogrebni govor (funebris contio) u slavu pokojnikovu. Što je više takvih kostimiranih predaka, to je sjajniji pogreb, to se većim smatrao ugled dotične obitelji. Ako je istina, što Servije piše, bilo je na Marcelovom sprovodu 600 nosiljaka s nosiocima njegovih pradjedovskih maski, a na Sulinom bilo je navodno čak 6000!

Toga su se običaja Rimljani tako strogo držali, da ni odredbe zakonika od XII. tabla, koje su išle zatim, da i u tom vidu ograniče pretjeranu raskoš, nisu imale većeg uspjeha, pače bi broj nosiljaka pri svečanom sprovodu prije porasao, negoli opadao.

Počast i poštovanje, koje se odavalo likovima pradjedova, predstavlja u rimsko doba svakako momenat od neprocjenive etičke i uzgojne vrijednosti, kadar da u mladića budi najplemenitije porive i zato je posve razumljivo, da su slične obiteljske slike i u kasnijim vremenima, u srednjem i novom vijeku, imale istu vrijednost. Mi dakako u naše demokratsko doba nemamo takvih, uz genija familije vezanih porodičnih galerija, ali bi lijepo bilo, da se kao »imagines maiorum« postave u svakoj kući bar likovi istaknutih n a r o d n i h o d l č n i k a, da se mladež bar s njima upozna i ugleda u primjer slavnih n a r o d n i h p r e d a k a.

ANICA

ROMAN JEDNE SELJAČKE DJEVOJKE
NAPISAO F. S. FINŽGAR - PREVODI P. TIJAN

»Ivane, kako si uredio?«

»Dobro! Hrastovine, tisovine, trijeslovine, borovine, svega je dosta. U nedjelju, rekao sam im, neka dodu ponuditi.«

»Dobro si naredio!«

Mokar opet digne kalendar, pogleda kriomice još jednom Ivana, zatim ženu, koja mu je ponovno namignula.

»Večeras ga malo ima«, šapne.

Ivan se okrene k družini.

»No, hoće li biti što za večeru?«

»Vidiš žlicu i zdjelu!«

Jalža mu se odmakne, jer je uz nju bilo mjesto za prvoga slugu.

Tada se oglasi Anica.

»Ivane, za tebe sam posebno postavila.«

Anica ode naglo u kuhinju.

Jalža namršteno pogleda za njom i položi žlicu iz ruke.

»Gle, gle!« reče Rezi i otkloni zalogaj kruha

Anica postavi lončić i zdjelicu pred Ivana.

»Ne ću tu jesti. Kod tebe ću, Anice; Jalža je zločesta.«

Ivan sjedne na ugao kod Anice.

»Pogledaj, ti si mislila na me, ja sam mislio na te. Vidiš?«

Potegne iz džepa veliko srce s crvenom ružom.

Anica se na glas nasmijala, pogledala je veliko srce i popravljala listove na crvenoj ruži, koji su se zgužvali u džepu!«

I Mokarka se nasmijala.

Anica joj je odnijela pokazati srce.

»Ivane, nijesi li meni donio štogod s proštenja?«

»Mama, jesam.«

Pusti žlicu u zdjeli.

Kad je ustao, sklizne mu kaput s ramena. Služavke su se nasmijale, Mijo je promrsio kroz zube: »Pijan je.«

Ivan uhvati kaput i segne u džep po slatkiše

»Evo, mama!«

I još jednom segne i dade po šake Anici.

BOSANSKA NARODNA NOŠNJA U VAREŠU
Foto I. Lisac

»Još to, curice moja!«

Mijo je zahihotao.

Ivan se strjelimice okrene.

»Zašto to?« zagrmi nad slugom.

»Psst!« oglasi se gospodar i mrko pogleda po kući.

Ivan je sio k stolu, Mijo je zašutio, Anica je pospremala.

»Da ste pošli odmah spavati. Sutra u četiri moraju biti zapregnuta oba para. Mijo i Luka idu po grede, a ti, Ivane, pospi ozimicu umjetnim gnojivom; zadnje je vrijeme.«

Družina se naglo razišla, samo je Ivan još sjedio na uglu i večerao.

Kad je Mijo išao mimo kuhinju, pomoli glavu kroz vrata i reče:

»No, curice moja! Zar te nije stid, što imaš pijanca za momka!«

Anica se obazre. Zdjela joj se spuzla u pomije i lica su je zapekla, tako se zacrvenila.

Mijo je zahihotao, zatvorio vrata i zviždajući otišao.

— — — — — — — — — — — — — — —

Kad se Ivan drugo jutro probudio, bolila ga je glava.

Konja više nije bilo u staji. Sluge su otišli, a Ivan nije ništa osjetio. Tako je spavao. Prviput se to dogodilo, otkad je kod Mokara. Stid ga je bilo, da je samo skočio s postelje i otišao se umivati k bunaru.

Kad je stajao pred stajom i tro si obraz s grubim ručnikom, pošla je Anica kroz dvorište prema drvarnici. Sjetio se večeri i još ga je više stid bilo. Tiho je umaknuo u staju. Ipak nije zatvorio vrata, nego je skriven gledao za djevojkom.

Anica se uspela na prste i s poteškoćom je uzimala cjepanice s visokoga vitla.

Ivan stavi ručnik za vrata i pristupi joj u pomoć.

»To ne možeš. Premalena si!«

Njegove snažne ruke pruže se za drvima.

»Ne treba, Ivane, sama ću!«

Takva joj je žalost bia u glasu, da se okrenuo.

Ugleda joj zaplakane oči.

»Anice, zašto plačeš?«

»To nije istina. Pusti me, Ivane!«

Poklekla je k cjepanicama i stavljala ih u naručaj.

»Sva si žalosna. Što sam ti učinio?«

»Ti ništa.«

»Nego tko?«

»Pusti me, Ivane, lijepo te molim!«

Anica se na čas obazre na nj i oči su joj sve bile suzne.

»Reci mi ipak. Znaš, da sam prvi sluga, koji ima koju riječ u kući.«

Anica je digla cjepanice.

»Najbolje je, da me samo pustiš. Eto, Mijo me je sinoć dražio, da imam pijanca za momka.

Tako sam srdita na nj, kad nijesi bio ništa pijan. Ipak mu ništa ne reci!«

»Anicee!« povikne gospodarica kroz kuhinjski prozor.

Djevojka ode naglo s drvima, Ivan je ostao skriven u drvarnici i nije se ufao iz nje, bojao se Mokarke.

Kad se sakrila njezina glava za prozorom, prekorači s dugim koracima dvorište, ode u staju, zalupi vratima za sobom, uzme ručnik, stavi ga na postelju i reče:

»Prokleti šmrkavac!«

IV.

Ivan je posipao umjetno gnojivo po ozimici i još ga je boljela glava. Pred podne je počela padati kišica. Ipak nije prestao. S dugim koracima je hodao po njivi i grabio na veliko iz posude.

Kad su ga susjedi, koji su se mimo njega vozili, pozdravljali, više je gundao nego odzdravljao. Kod svakoga govora je krepče zamahnuo rukom, da se zadimilo oko njega i da ga je oblak crne prašine skoro sakrio.

Čitavo dopodne je razmišljao.

»Zar sam bio uistinu pijan? — Mijo mi je rekao pijanac. — Anica je rekla: Ništa nijesi bio pijan. Više ima pravo Anica nego Mijo. — Nešto sam ga uistinu imao, jer sam danas sav naopak. — Ipak me Mijo ne će grditi pijancem, takav rakijaš. Ne će me ne.«

I srdilo ga je, da je stiskao zube. Pa je opet promišljao.

»Zapravo je sve sama nerazboritost. Zašto se srdim? Glavna je nerazboritost bila, da sam dao Anici srce tako očito. Veži sada jezike, koji jedva čekaju, da te upeku. Zato ne marim — ni za Anicu, ni za Miju, ni za koga!«

Ivan je na izoranu polju ispraznio posudu za sijanje. Kod sv. Florijana je zazvonilo podne.

Uputio se kući. Idući kroz selo nije više gundao. Susjedima je prijazno odzdravljao.

Za objedom je udarila kiša. Kaplje su padale na prozore i cijedile se po staklu.

»Pokisnut će,« reče Mokarka, kad je gledala kroz prozor i mislila na muža i slugu.

»Ništa se ne bojte, mama. Razvedrit će se. Sada su već natovarili.«

Ivan pogleda na zidnu uru i bio je veseo, da je Mokarka pokrenula razgovor.

»Kako to, Jalža, da još nije prigrabljeno na krumpiristu?«

»Tko će ti po kiši gaziti po travi! Ala si čudan?«

»Jutros nije bilo kiše i u subotu također. Zašto bih bio čudan?«

Jalža položi žlicu i počne: »U ime Oca . . .« i hitro skoči od stola.

»E, to prigrabljanje! Ni riječi,« rekla je Mokarka i mirila, kad je Jalža srdito odjurila kroz vrata.

Ivan također ode i ne obazre se na Anicu. Međutim mu se šešir kao sam od sebe prevalio postrance na glavu.

Anica je pospremala sa stola i bila žalosna.

Mokarka je stala kod prozora i gledala kišu.

»Vidiš ga!« nenadano reče, da se Anica okrenula od stola k prozoru. Mimo je išao Ivan. Sprignut je vukao za sobom kolica, zagrnut starom plahtom.

»Kamo ide po kiši, mama?«

»Gnojivo sipati. Izvrstan čovjek, ali samovoljan. Bog nam se neka smiluje, križ je dandanas s ljudima!«

Mokarka je uzdahnula, zazveknula s ključevima u džepu i otišla u sobu.

Anica je prala u kuhinji. Teško joj je bilo Sama nije znala, zašto.

»Pravo je učinio Ivan, da me nije ni pogledao, da mi nije ništa odgovorio. Mudar je i zna, da su mi svi zavidni.«

Tako je poluglasno razmišljala. No mudre misli nijesu utješile njezine gorčine. Bila je veselija one večeri, kad joj je donio darova s proštenja.

Kad je sve oprala i pospremila, pogleda kroz prozor na dvorište. Služavke su stajale pred drvarnicom. Jalža je živahno mahala rukama i višeput se udarila prstom po čelu. Reza joj nije ništa odgovarala. Neprestano je kimala glavom, oponašala Jalžine kretnje i također se udarala po čelu.

Anica se veselo nasmiješila.

»Kako ogovarate!«

Najednom se zacrvenila i smijeh joj se ugasio na licu.

»Mene ogovarate! I Ivana!«

Ruka je sama od sebe segnula po zaporu od prozora. Tiho ga je otvorila i poslušala. Sa streha se cijedilo, kiša je šumila. Ipak je uhvatila par riječi Ivan i »takva mliječna ništica!«

U svim udovima ju je zazeblo, ostavila je priprt prozor i otišla gospodarici.

»Da li bih što zašila danas popodne, mama?«

»Baš dobro, Anice! Ti si marljiva. Pogledaj, one dvije stoje dosta vremena bez posla, kojega je ipak na tavanu i u staji više nego dosta. Samo se nikada ne ugledaj u druge. Ne će ti biti žao.«

(Nastavit će se.)

ODLAZAK GVARDIJANA FRA GRGE VASILJA IZ LJUBUŠKOGA

Foto Ante Kovač

ŠVELJA LUTAKA (Nastavak sa str. 465.)

vajući više Slavica dohvati komad svile i ubrzo se pod njezinim prstima pojavi dražesna nevjestica! Ništa nije manjkalo njezinoj opremi: ni pjenušava koprena ovijena poput aureole oko plave glavice, ni sitne cipelice od bijelog satena ni dijadem od bisernih zrnaca... A šivajući Slavica je poluglasno šaputala zamišljajući, da je ta lutka, koju kiti, ona sama:

»Kako sam lijepa sada! Baš si ti, Slavice, krasna nevjestica!... Tako, sad sam spremna da odem u crkvu!«

Predala se posve svom snu, neka čudna groznica i zanos obuzeli je svu i činilo joj se, da uistinu vidi sebe u bijeloj opravi nevjeste... Ali najednom protrne sva: čula je oduševljeno klicanje majke i sestre, koje su se vraćale kući.

»Oh, Slavice, kako je to lijepa nevjestica!.. Ti si je napravila za mene, zar ne, misleći na moju sreću?... Kako si dobra, sekice!... To će biti najljepši ukras našeg malog doma!...«

Začuđenim i dalekim pogledom švlja lutaka povrati se zbilji... Vidjela je skromnu i nasmijanu sobicu, vidjela osobito sebe, bolesnu i uzetu i gorko se nasmiješila ludosti svog lijepog sna...

»Uzmi, Marice, tvoja je!« reče pružajući lijepu nevjesticu sretnoj djevojčici, koja ju pograbi kličući od veselja i ne znajući, od koliko je razočaranih nada i ugušenih osjećaja ta lutka bila napravljena...

U haljini od satena, pod koprenom od tila i dijademom od bisernih zrnaca, na vlas slična nevjestici, koju je Slavica obukla, ostavila je jednog lijepog jutra Marica zauvijek potkrovlje, u kojem je sunce kao uvijek budilo čarobne slike... A uzeta švelja nastavila je svoj posao i stvarala i dalje markizice, Pierote i španjolke, koji su bili dražesni kao i prije. Ali njezino je blijedilo bilo sve bjelje; duge spretne ruke sve prozirnije, a sitno tijelo sve više se grčilo kao iskrivljena tjelesa suknenih lutaka ispunjenih pilotinom...

A tada se jednog dana otvoriše vrata i mala Marica, sva zaduvana ali sa smiješkom na licu unide u mansardu pritiščući ljubomorno na grudi nešto bijelo.

»Eto, Slavice, nosim ti mog derana!... Gledaj, zar nije lijep?«

I sva ponosna položi na koštunjava koljena, omotana pokrivačem, bijelu i ružičastu malu kuglu, u kojoj se isticahu dva plava cvijeta crnih očiju i ružičasti pupoljak usana.

»Hoćeš li paziti na njega, dok odem noćas po poslu u susjedstvo?«

Kad je ostala sama s djetetom, Slavica se nadvije nad to malo lutkasto lice i stade željno motriti milu okruglu glavicu, mliječnu put prozirnu ko jantar i neopisivu dražest nespretnih kretnja. Otvorila je sitnu ručicu s ružičastim prstićima, i pred golemom tajnom tog mladog nemoćnog života, ona najednom osjeti, kako val silne nježnosti ispunja njezine grudi... Položila je blijede usne na bucmastu ručicu, pa osjećajući svu tugu svog života bez ljubavi, čitav onaj materinski osjećaj, što se krije u svakom ženskom srcu, izmuca izgubljeno:

»Čedo!... čedo moje malo!« i gorke suze potekoše na usnulo djetešce.

Kad se Marica povratila, Slavica, blijeda u licu i suha oka, preda joj dijete, koje se probudi i nasmiješi se svojoj mladoj mamici. A kad je za ovih nekoliko časaka u jedan mah ostarjela, dohvati naglo svoje švelo i dugo je pažljivo radila prignuta nad nekim tajanstvenim djelom.

Napokon se zaustavi, nježni smiješak zaigra na uglovima beskrvnih usana, a ruka podigne do lica... malo dijete, majstorski izrađeno i slično u svemu onome, što je čas prije spavalo na njezinu krilu. »Čedo moje!« šapnula je zaneseno, »zlato moje!«

Sva nježnost, koju je gušila u svom srcu, izbila je sad najednom pred tajanstvenom privlačivosti jednog djeteta, provalila je sve nasipe i razlijevala se u nježno i djetinjastom tepanju Privila je na grudi dijete od tkanine, koje su njezini prsti stvorili, dijete, u koje je ona ulila svoju dušu i svoju ljubav, pa se naslonila na naslonjač njišući zadnjom kretnjom tu krpu, koja je njezinu kratku agoniju ovijala svim sjajem lažne radosti. I tako je Slavica švelja lutaka usnula zauvijek šapćući one božanske riječi:

»Čedo moje... zlato moje...«

A sunce je zalazilo za dimnjacima i kao uvijek zalijevalo zlatom sobicu pod krovom...

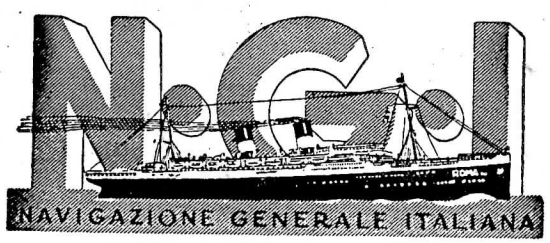

ZAGREB, ZRINJSKI TRG 16
Brzojavi: NAVIGAZION — Telefon 50-28

Najpovoljnije pruge:
Genova-Sjeverna Amerika: M|Š „Augustus" 31. jula, S|S „Roma" 21. augusta — **Genova-Južna Amerika:** S|S „Duilio" 14. augusta, S|S „Giulio Cesare" 8. septembra. — **Genova-SrednjaAmerika-Južni Pacifik:** S|S „Colombo" 14. jula, M|S„ Virgilio" 11. augusta. M|S „Orazio" 8. septembra. — **Genova-Australija:** M|S „Romolo" 8. augusta. M|S „Viminale" 1. oktobra. — Genova-Brazil 11, Genova-Uruguay i Argentina samo 14 dana.
N. G. I. zastupa: Društvo „SITMAR". Pruge iz Genove za **Egipat, Palestinu, Grčku i Carigrad.**
N. G. I. zastupa: Društvo „SAN MARCO". Pruge: **Dva puta nedjeljno Venezia-Trieste-Split-Dubrovnik** i obratno. Dnevna pruga **Fiume-Ancona.** Četrnaestdnevna pruga **Venezia - Trieste-Ancona - Bari-Brindisi-Rodi-Leros-Smirna.**

PADOVANSKE SVEČANOSTI za vrijeme proslave obljetnice SV. ANTUNA: N. G. I. i sva njegova podzastupstva u svim većim mjestima Jugoslavije davaju upute i organiziraju izlete i hodočašća u Padovu.

KRIŽEVCI U PROŠLOSTI

NAPISAO KASIM GUJIĆ

O postanku Križevaca postoji u narodu čitava legenda. U stara vremena zdenci su u Križevcima presahli. Neka djevojka opazi, da se u jednom zdencu nešto svijetli, baci posudu i izvadi križ. Na tom mjestu poče izvirati voda. Papa pošalje u ove krajeve svoje vjerske izaslanike. Na onom mjestu, gdje se ukazao križ, sagrade prvu crkvu u čast sv. Križa. Drži se, da je današnja crkva sv. Križa sagrađena u šestom stoljeću.

Godine 1102. provali u Hrvatsku s vojskom ugarski kralj Koloman. Na Dravi ga dočekaju Hrvati složni i spremni na boj. Kad je Koloman vidio, da će silom kod Hrvata vrlo malo uspjeti, onda pošalje svoje glasnike Hrvatima, da pregovaraju. Hrvati prihvate ponudu, te 12 hrvatskih plemena od Gvozda pa do Neretve kao pravni zastupnici čitave Hrvatske ugovoriše ugovor, po kojemu je i odsada potvrđen plemstvu posjed i svi oni privilegiji koji su im pripadali. Istom su tada Hrvati okrunili ugarskog kralja Kolomana za kralja Hrvatske i Dalmacije. Predaja hoće, da je taj ugovor sklopljen u Križevcima u crkvi sv. Križa.

Kad je turski sultan Bajazit ametom potukao kod Nikopolja kralja Sigismunda 25. rujna 1396 god., Sigismund se jedva spasi lađom preko Dunava u Crno more, odakle je otplovio u Carigrad, a onda u Dubrovnik, te se za nj nekoliko mjeseci nije znalo, da li je uopće živ. Zato stranka bana Stjepana Lackovića u Hrvatskoj izabere Ladislava Napuljskog za ugarsko-hrvatskoga kralja. Ali u to vrijeme iznenada bane Sigismund iz Dubrovnika, te pozove Stjepana Lackovića i njegove pristaše na sabor u Križevce, gdje im je pismeno zajamčio, da im se ništa ne će dogoditi. Na saboru nije moglo doći do sporazuma u izboru bana. Lacković s hrvatskim velmožama predlaže za bana Franju Berislavića, a prijašnji ban Lošanec predlaže Mirka Bubeka. Radi toga nesporazuma dođe do krvavog boja; Madžari udare na Hrvate, a Hrvati na Madžare. Uto na Hrvate navale sakriveni madžarski oklopnjaci i ostali Sigismundovi pristaše te Lackovića i njegova 32 druga poubijaše i pobacaše im tijela kroz prozore. To je t. zv. »krvavi sabor«, koji se održao 27. veljače 1397. godine u Križevcima. Taj tužni događaj uzima vidno mjesto u hrvatskoj historiji. Historijski nije još točno utvrđeno, gdje se taj sabor održao, da li u hrvatskoj sabornoj palači ili u crkvi Sv. Križa. Većina drži, da se taj sabor održao u crkvi Sv. Križa, jer su po običaju onog vremena a prije vijećanja, velikaši i kralj vršili službu božju u crkvi.

Uopće su Križevci sa crkvom sv. Križa igrali važnu ulogu u sudbini hrvatskog naroda. Župnik Josipović ubilježio je u svojoj knjizi spomenici, da je 1750. g. u crkvi sv. Križa našao u glavnom žrtveniku kamen, na kome bijaše urezana godina 1090. Osim toga pohod kralja Ladislava 1092. g. jasno pokazuje, da su Križevci i prije postojali. U 16. vijeku su se često držali hrvatski sabori u Križevcima.

Godine 1750. izvršena je restauracija crkve sv. Križa. Tom prilikom se crkva modernizirala, a to joj je umanjilo njezinu historijsko-estetsku vrijednost. U njoj se čuva Ivekovićeva znamenita slika krvavog sabora.

Istu takvu ulogu u historiji Hrvatskoj igrao je i tvrdi grad Kalnik. Već u brončano doba je bila u Kalniku naseobina, jer su se iz tog doba našli neki nalazi. Daleko prije 1102. god. postajali su u ondašnjoj Slavoniji plemenske župe. Sjedište župe bio je tvrd grad, kamo bi se narod, koji je živio u selima, za vrijeme rata sklonio. Vjerojatno je da je u to doba t. j. prije 1102. godine neka naseobina ili župa bila i u Kalniku.

JESTE LI VEĆ SEBE I DJECU SVOJU UPISALI U ZLATNU KNJIGU „OBITELJI“?

CRKVA SV. KRIŽA U KRIŽEVCIMA

„NASLJEDUJ KRISTA“
duhovna razmatranja
od Tome Kempenca, preveo Dr Stjepan Bosanac
Uvezano Din 25·—, u koži Din 60·—
Izdalo
DRUŠTVO SV. JERONIMA U ZAGREBU

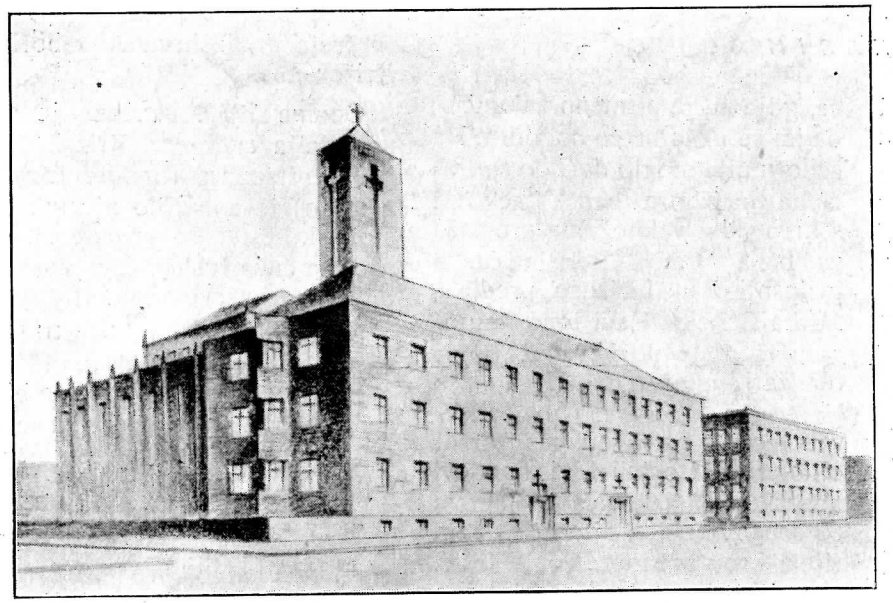

NACRT NOVE CRKVE GOSPE LURDSKE U ZAGREBU
sa franjevačkim samostanom splitske franjevačke provincije

DVIJE NOVE CRKVE U ZAGREBU

Ponos svih Hrvata, grad Zagreb raste i poljepšava se iz godine u godinu. Zagrepčani mnogo nastoje, da si život učine što ljepšim i ugodnijim, a katolici Zagrepčani paze ne samo na vremenita, nego i na vječna dobra. Radi toga nastoje, kako bi omogućili katolicima u svim dijelovima grada uredno vršenje vjerskih dužnosti. Opazilo se, da sadašnje crkve ne dostaju za potrebe zagrebačkih vjernika. Treba u novo izgrađenim predjelima podići nove crkve i žarišta katoličke prosvjete. Ta plemenita nastojanja se sada upravo ostvaruju.

Na sv. Duhu je 14. lipnja o. g. preuzvišeni gospodin nadbiskup dr Ante Bauer blagoslovio temeljni kamen zavjetne crkve hrvatskog naroda u čast sv. Antunu prigodom sedamstote godišnjice njegove blažene smrti. Zaslužni oci konventualci, koji imaju na sv. Duhu svoj samostan, poveli su akciju za gradnju te nove crkve pod pokroviteljstvom zagrebačkoga nadbiskupa i ta je akcija već toliko uspjela, da se eto mogao blagosloviti temeljni kamen uz velike svečanosti. Nacrte za novu crkvu izradio je arhitekt Denzel. Crkva će se graditi nešto niže od današnje kapele sv. Duha. Imat će odijeljeni zvonik, građen na staro-hrvatski način. Prostora će imati za tri tisuće vjernika, a to je i potrebno, jer će to biti ujedno i župna crkva nove zagrebačke župe. Radi brdovitoga tla nalazit će se crkva nad lijepim stubištem. Crkva će biti izgrađena na moderan način od armiranog betona u stilu moderne crkvene arhitekture. Imat će tri lađe.

Uz proslavu polaganja temelja ove crkve izdan je poseban broj »Svetišta sv. Antuna« s lijepim i obilnim člancima.

Istočni dio Zagreba dobiva također novu crkvu i samostan i to »Svetište Gospe Lurdske« sa samostanom otaca franjevaca provincije presvetoga Otkupitelja. Već se odavna pokazivala velika potreba, da se za dijelove Zagreba: Zavrtnica, Pešćenica, Sajmište i Zvonimirova ulica za duhovne potrebe vjernika podigne jedna kapela ili crkva. U tim se naime dijelovima grada neprestano dižu mnoga nova naselja i novogradnje tako, da su hiljade vjernika ostali bez redovite pastve. Crkva Sv. Petra je za njih odviše udaljena. Župna Nadarbina Sv. Petra na čelu sa sadanjim župnikom Preč. G. Drom Josipom Lončarićem stupila je radi toga u dogovore s provincijalom dalmatinske franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja O. Drom Fra Petrom Grabićem, ponudila na prodaju uz povoljne uvjete zemljište župne nadarbine, koje leži na Zvonimirovoj i Vrbanićevoj ulici, i zamolila dalmatinsku provinciju Presvetoga Otkupitelja, da na tom zemljištu sagradi samostan i crkvu za potrebe vjernika. Čitavi ovaj prijedlog došao je na riješenje Preč. zagrebačkom duhovnom stolu. Preuzvišeni Natpastir odobrio je prodaju zemljišta, gradnju samostana i crkve poznati zagrebački arhitekt G. Senk i drug izradio je nacrt za izgradnju čitavoga bloka u najmodernijem stilu. Gradnja kapelice i samostana nije se mogla odmah nakon kupnje zemljišta provesti, jer za taj kraj nije bila gotova parcelaciona osnova. Nedavno je izdana dozvola za gradnju rezidencije i kapele kao i za daljnju izgradnju ovoga kompleksa na Zvonimirovoj i Vrbanićevoj ulici i tvrtka Senk i drug počela je ovih dana s užurbanim tempom sa samom gradjnom, koja napreduje.

Nova franjevačka rezidencija u »Gospe Lurdske« projektirana je cjelinu s crkvom, koja će se da financijalne prilike, podići i koja širenje sadanje projektirane kap hrvatskom stilu. Samostan će biti će već sada bez velike projektir nantni položaj u Vrbanićevoj ulici. dvorana za 350—400 osoba sa p dvorana biti za razne javne pri organizacija onoga kraja, koje muževa, katoličkih djevojaka i že ćega reda Sv. Franje i t. d. Ta za obdanište djece, od koje roli

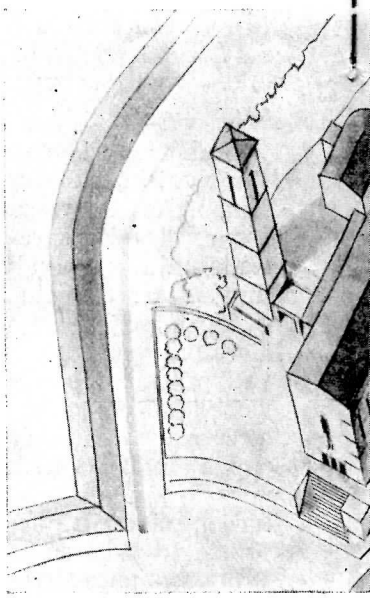

NACRT NOVE CRKVE SV.
što je grade franjev

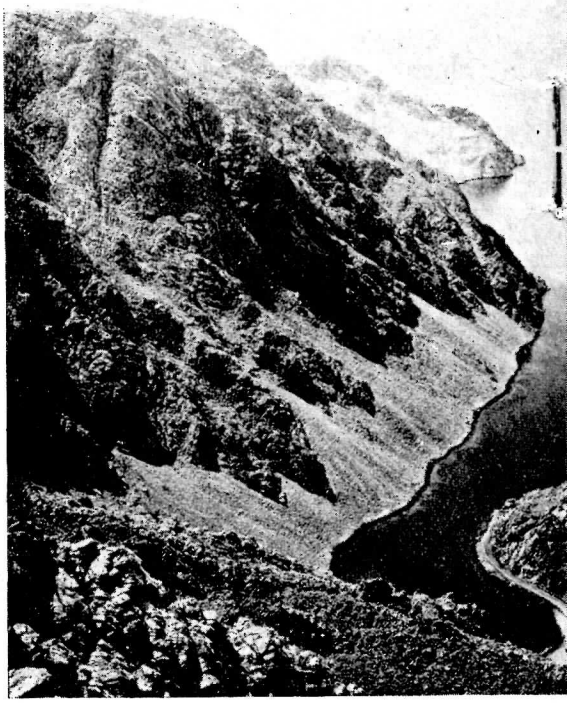

ZAVRATNICA KOD JABLANCA

koja veoma lijepo i dosta brzo

a u Zagrebu s velikom kapelom
je tako, da će činiti jednu
danas sutra, kad to dozvole
oja će biti zapravo samo pro-
kapele sa zvonikom u starom
biti moderna dvokatnica, koja
ktirane crkve zauzimati domi-
ici. U suterenu nalazi se velika
pučkom pozornicom. Ta će
priredbe i nastupe katoličkih
će se osnovati: katoličkih
žena, katoličke omladine tre-
će dvorana kroz dan služiti
olitelji moraju na rad. Tu će

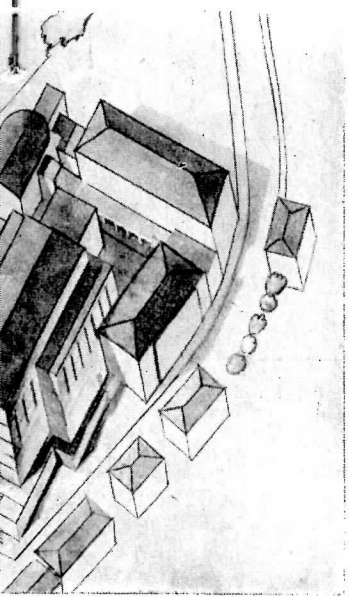

V. ANTUNA U ZAGREBU
levci konventualci

A U HRVATSKOM PRIMORJU *Foto M. Crkvenac*

INTERIEUR U EMPIREU (U POZADINI ČAKOVAČKI GOBLEN)
(Soba u muzeju za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu.)

ona naći zaklonište, pouku i zabavu. Kako baš u onom kraju ima veliki broj radničke djece, to će ova ustanova biti od velike važnosti za kršćanski socijalni preporod onoga kraja. U suterenu se nadalje nalaze prostorije za centralno loženje, kuhinju te sve potrebite nuzprostorije. — U parteru se nalazi prostrana i velika kapela, koja visinom seže kroz dva kata i završava se ukusnim kasetiranim stropom. U kapeli će biti dostatno mjesta za preko 400 duša ne računajući kor. — Kapela će biti posvećena Majci Božjoj Lurdskoj. Osim glavnog lurdskog oltara bit će oltar Sv. Antuna i Sv. Terezije od Maloga Isusa. — U parteru se nalazi osim toga sakristija i osam soba sa svim nuzprostorijama. — U prvom katu je 14 soba sa svim nuzprostorijama. — Zgrada imade na Vrbanićevoj ulici dva ulaza, od kojih istočni služi za samu zgradu, a zapadni za kapelu. U slučaju povoljnih vremenskih prilika zgrada će biti gotova do konca ove godine za nastanjenje. Blagoslov i otvorenje imalo bi se obaviti na dan Sv. Franje Asiškoga.

Gradnja crkve Majke Božje Lurdske je dakle vrlo važna činjenica ne samo sa stanovišta udovoljenja duhovnim potrebama tamošnjih vjernika nego i sa stanovišta prosvjetnoga katoličkog i socijalnog rada u onom dijelu grada. Gradnja ovoga Doma važna i s toga i upravo historijska, što je to prvi slučaj u historiji Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja, da gradi svoju rezidenciju u našim krajevima. Provincija od sada ne će morati svoje studente bogoslovije, koji se hoće posvetiti višim naukama, i filozofije za sinjsku gimnaziju slati na strana sveučilišta, nego će ih moći slati na sveučilište u Zagrebu, da tu steknu naobrazbu za svoj budući rad. Ovaj posljednji razlog bio je za Provinciju najjači, kad se o tome radilo, da podignu svoju kuću u Zagrebu.

Društvo sv. Jeronima je u listu »Naša Gospa Lurdska« već pred više godina isticalo potrebu, da se u Zagrebu podigne svetište Našoj Gospi Lurdskoj, a eto zaslugom provincijala fra Petra Grabića toj će se potrebi udovoljiti. Ovom duhovnom i kulturnom poduzeću pod zaštitom naše i kulturnom poduzeću pod zaštitom naše Gospe Lurdske želimo blagoslovljeni rad i uspjeh na polju kršćanske kulture i na polju obnove duhova u životvornim katoličkim načelima.

Preuređenje muzeja za umjetnost i umjetnički obrt. Ovih dana je posve preuređen zagrebački muzej za umjetnost i umjetnički obrt. Taj muzej je osnovan zaslugom pokojnoga profesora Isidora Kršnjavoga godine 1880. Bio je najprije privatna ustanova »Društva umjetnosti«, a od g. 1889. do god. 1919. je pripadao obrtničkoj školi. Godine 1919. je proglašen dijelom »Hrvatskoga narodnoga muzeja«. Muzej ima vrlo vrijednih predmeta, važnih za poznavanje naše kulture. Osobito se ističu predmeti crkvene umjetnosti. Naša slika prikazuje uređaj otmjene sobe u slogu empire.

Odlazak gvardijana iz Ljubuškog. Već tri godine postavljen je za gvardijana u franjevačkom manastiru na Humcu Fra Grgo Vasilj. Mnogo se zauzimao zauzimao za gradnju crkve u Ljubuškom. Vrlo mnogo bio je obljubljen u kotaru Ljubuškom. Ovih dana Fra Grgo Vasilj je premješten za župnika u Studence. Priređen mu je svečan ispraćaj; najugledniji građani otpratili su ga automobilima u župu Studenci, gdje je gvardijan humački primio novu župničku dužnost... Sliku sa tog ispraćaja donosimo u ovom broju na str. 469.

U SVETOJ I PROKLETOJ ZEMLJI

PUTOPIS S HODOČAŠĆA U PALESTINU — NAPISAO DR JOSIP ANDRIĆ (NASTAVAK)

NA OTOKU CIPRU

Kao što je Hrvatska u Evropi na raskršću puteva, koji vode sa Zapada na Istok, te su se, otkad povijest pamti, uvijek sve vlasti unaokolo nje otimale za tim raskršćem, isto takav po prilici položaj ima u Sredozemnome moru otok Cipar, koji također čini važno raskršće morskih putova, za kojim su se uvijek otimale sve jače pomorske vlasti. Izmijeniše se tu kao gospodari otoka Feničani, Grci, Rimljani, Mlečani, Turci i Englezi. Jedno su vrijeme i Židovi Cipru nametnuli svoju vlast: naseliše se tu, obogatiše i poubijaše godine 116. prije Krista sve stanovnike, koji nisu bili židovske vjere.

Cipar je od davnine poznat po svem svijetu svojim slavnim vinom, a u pogansko doba bio je isto tako na glasu po razvratnom štovanju božice Venere. Uz taj je otok vezana priča, da se Venera rodila iz morske pjene, te da se iz nje popela na Cipar, i kudagod je nogom svojom stala tu su nikle i porasle ruže. Njoj u čast bio je u Pafu, tadanjem glavnom ciparskom gradu, podignut usred divnoga gaja hram, u kojem su služile pokvarene lijepe djevojke, te se tu u ime štovanja božice tjerala najrazuzdanija razvratnost, po kojoj je Cipar kao otok bestidnosti bio razglašen po svim zemljama oko Sredozemnoga mora. Na taj zloglasni, bogati otok svratio je i apostol sv. Pavao, propovijedajući kršćanstvo, te mu je nastojanje urodilo tako lijepim uspjehom, da je dapače pokrstio i samog tadanjeg rimskog namjesnika Sergija, koji je kasnije postao prvi biskup u francuskom gradu Narboni te se slavi kao svetac. No sjeme, koje je posijao sv. Pavao, donijelo je obilnoga roda tek u kasnijim stoljećima kada je otokom, osobito za mletačke vlade, koja je trajala do god. 1571., zavladalo kršćansko doba. Poganstvo je zatrto, a slavnom nekadašnjem hramu Venere, rasadištu grijeha, jedva da se još vide tragovi. U Pafu imao je sjedište biskup ciparski. Od vremena, kada je sv. Helena vraćajući se iz Jerusalema u Rim dala na brdu nedaleko današnjega grada Larnake razrušiti poganski hram i na njegovu mjestu podići crkvu

CIPARSKA SELJAČKA OBITELJ
na karakterističnim kolima

sv. križa, stale su na sve strane da s grade crkve, kojih je u samom gradu Famagusti u doba križarskoga povlačenja iz Svete Zemlje bilo do šezdeset na broj. Provala Turaka na Cipar god. 1571. učinilo je toj slavnoj kršćanskoj eri kraj: crkve su rušene, pretvarane u džamije, a kršćani progonjeni i silom tjerani na islam.

Danas otok Cipar, koji je u doba najvećeg svog razvoja brojio milijun i pol stanovnika, ima na površini, koja je velika otprilike kao naša Hercegovina (oko 9.200 četvornih kilometara), samo kojih 320 tisuća stanovnika, dakle tek malo više nego Hercegovina. Turska vlast, koja je

NAŠE ISKRCAVANJE NA CIPRU

CIPARSKI SELJAK

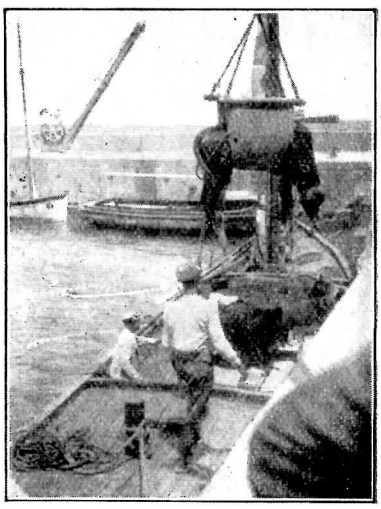

UTOVAR STOKE NA CIPRU

svuda za sobom ostavljala samo opustošenje, učinila je to isto i na ovom otoku, na kojem engleska vlast, otkad je god. 1878. pod nju potpao, s malo uspjeha nastoji, da ga barem gospodarski podigne.

Kada se naš parobrod u nedjelju 31. svibnja ujutro približio Cipru, vrlo smo se obradovali čuvši, da će se zadržati 4 sata u ciparskoj luci Larnaki, te da ćemo za 12 ciparskih šilinga (otprilike 165 dinara) moći automobilima načiniti izlet po otoku, i to baš do grada Famaguste, koji je bio tako slavan radi svojih mnogih divnih crkvenih građevina.

Nekoliko je sati naš parobrod plovio uz obalu Cipra, kojega nas je goli krš mogo podsjećao na naše dalmatinske otoke. U 1 sat iza podne zaustavismo se pred lukom Larnakom, nekoliko sto-

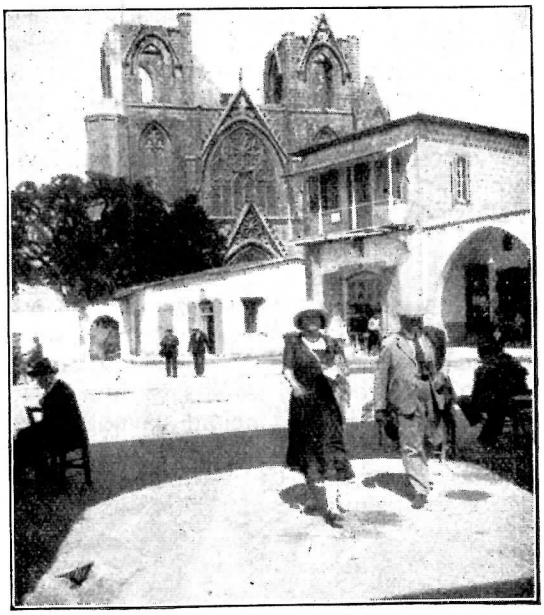

POGLED PREMA KATEDRALI SV. NIKOLE U FAMAGUSTI

tina metara od obale, jer luka nije izgrađena za pristajanje većih parobroda. Odmah dojuri bijeli motorni čamac s engleskom policijom, da obavi sve formalnosti određene za iskrcavanje onih, koji budu htjeli izaći na Cipru. Za tim motornim čamcem eto i jedrilice, u koju sidosmo s parobroda te zaplovismo do obale.

Kada smo se približavali molu, gdje ćemo se iskrcati, ugledasmo za nas neobičan prizor, kako su se ukrcavala goveda u manje ladice, da ih povezu na naš parobrod: goveče vezano ispod trbuha podigla bi dizaljka u zrak, zatim bi se dizaljka okrenula nad ladicu, u koju su goveče polako spustili. Moj fotografski aparat zahvatio je taj zanimiv prizor i za one, koji toga ne vidješe

Na malome trgu kojih sto metara od obale čekali su nas u Larnaki već automobili, kojima pojurimo odmah istočnim smjerom prema Famagusti. Sjajna automobilska cesta, koja vodi jedan dio uz obalu a onda skreće među polja i brežuljke, te cijele šume neobičnih vjetrenača na željeznim piramidama, koje služe, osobito u bli-

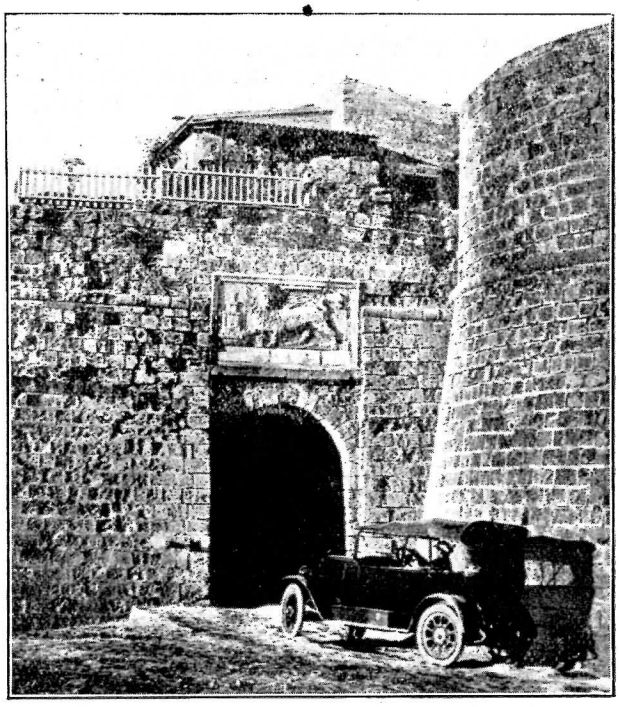

PRED OTELOVOM KULOM U FAMAGUSTI

zini sela i gradova, za umjetno natapanje vrtova i voćnjaka stvarajući cijele bujne oaze, tekovine su Cipra iz posljednjega kratkoga razdoblja engleske vlasti. Putem smo sretali seljake na karakterističnim kolima na dva velika kotača, te je jednu takvu ciparsku seljačku obitelj na kolima kada smo prolazili kraj njih, zahvatio sve onako jureći u autu i moj fotografski aparat za čitatelje »Obitelji«.

S jedne i druge strane ceste vidjeli smo polja, na kojima su bile naslagane krstine žita: znak, da je ovdje, gdje pšenica rodi dva puta godišnje, prva žetva već obavljena za cijelih mjesec i po do dva mjeseca ranije nego kod nas u plodnoj Slavoniji i Bačkoj. Ali kako je sve ovo sićušno i jadno prema našim slavonskim žitorodnim poljima: mala polja, malo krstina, a tko ima stotinjak snopova, taj je već pravi gospo!

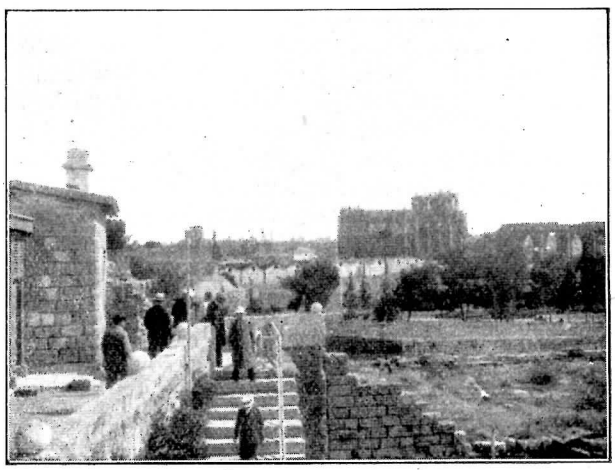

SILAZ NAŠIH PUTNIKA S OTELOVE KULE

Sve slike foto „Obitelj"

»Ovaj svijet ne zna obrađivati zemlju,« govorio mi je naš hodočasnik Stanković, simpatični zagrebački Bugarin, koji je isto tako dobar vrtljar, kao što je svima nama bio ugodan suputnik. »Ta bi zemlja, vidim ja, bila dobra i dobro bi rodila, da je obrađena, kako treba. Čini se, da ju je neplodnom više učinila lijenost, koja tu vlada nego li nedostatak vlage . . .«

Nismo vidjeli ciparskih vinograda, da možemo prosuditi, jesu li im bolji od njihovih žitorodnih polja. Preko tih polja pokazao nam je naš šofer, koji je govorio francuski, rukom ruševine negdanjega grada Pergama, pa odmah pomislismo, nije li po tome gradu pergamena, na kojoj su se pisale star knjige i listine, dobila svoje ime. Malo dalje projurismo kroz jedno selo, kojega su gole kućice građene od zemlje s ravnim krovovima pogusto poslagane jedna uz drugu, a tu i tamo sjedjele su kraj njih u kakvoj hladovini žene, tamo mladići, ondje opet muškarci s grčkim bradatim svećenikom u nedjeljnom popodnevnom razgovoru. Prljava djeca su gledala u naše elegantne automobile s naivnom radoznalošću domahujući nam svojim rukama.

Za sat vožnje stigosmo do grada Famaguste, koji je sav ograđen utvrdama. To je grad sa kojih 6.500 stanovnika, nekada posve kršćanski, a danas posve muhamedanski. Već nakon ulaza u grad ukaza nam se s lijeve strane razrušena crkva sv. Jurja, od koje danas strše još samo napola srušeni zidovi. Zaustavismo se na gradskome trgu, izađosmo iz automobila i uputismo se prema bivšoj katedrali sv. Nikole, koja je sada džamija. To je prekrasna građevina čistoga gotskoga stila, kako ga nalazimo samo u zapadnoj Evropi. Ima tri lađe, tri krasna portala i dva napola srušena tornja. Iznutra je bijelo okrečena i iznakažena jadnim uređajem, koji odaje vrhunac neukusa. U lijevoj je lađi još i sad nadgrobna kamena ploča s reliefom biskupa. To eto učiniše Turci iz tako divne umjetničke građevine, kada god. 1571. zavladaše otokom. A iz druge katedrale sv. Petra, kojoj se ruševine nalaze na drugoj strani od trga, učiniše tamnicu! Do te crkve je bio vladarski dvor mletački, od kojega je sačuvan samo jedan dio, valjda nekadanja kapelica, gdje je sada muzej starih spomenika, nadgrobnih ploča, kupola sa stupova, ploča s reljefom mletačkoga lava, starog oružja, a i jedan prastari top stoji tu kao zakašnjeli spomen davnoga doba.

Za sudbinu drugih crkava od onih šezdeset, što su nekada tu stajale, nismo imali ni vremena da se zanimamo. Posjetili smo samo još t. zv. Otelovu kulu, koja se nalazi na gradskim bedemima kod jednoga ulaza u grad: na toj je kuli, kako predaja veli, stanovao onaj ljubomorni Otelo, kojega je najslavniji engleski pisac Shakespeare (čitaj: Šekspir) učinio junakom svoje slavne tragedije, a po njemu talijanski najslavniji skladatelj junakom jedne od svojih najboljih glazbenih opera.

Iz Famaguste, grada Otelove ljubomore, vratismo se i mi ljubomorni na sve ono, što tu vidjesmo, istim putem natrag u Larnaku, pa kako je već bilo vrijeme za ukrcavanje u parobrod, dospjeli su se opskrbiti ciparskom kapljicom samo oni, koji su propustili javiti se kojom kartom svojima u Evropu i s tog nekad slavnog, a sada tako jadnog otoka. Od njih smo onda i mi drugi mogli malo da okusimo tu finu kapljicu, koja je ostala još najvažnija stvar današnje ciparske slave.

(Nastavit će se.)

MUŠKA MODA BUDUĆNOSTI

PREMA MISLIMA NAJVEĆEG MAJSTORA RARIŠKE MODE

Zanimljivo je, kako na mušku modu utječe šport. Današnja muška odjeća potječe od jahačke mode početkom devetnaestoga stoljeća. Današnji muški kaput (sako) služio je prvobitno jahačima, dok nije prešao u opću upotrebu te je potisnuo sve ostale načine muškog odijevanja u pozadinu. Odatle možemo analogiju suditi, da će i današnji športovi biti od silnog utjecaja na buduću mušku modu. Tako postaje automobilski ogrtač sve uobičajeniji i u dnevnoj upotrebi, a to bi se imalo desiti i s aeroplanskom, pače i raketskom odjećom.

U odijevanju očituje se i psihologija društva i onih tendencija, koje u društvenom životu vladaju. Kakogod je očito, da kolektivističke ideje u raznim formama vrše velik utjecaj na društveni život, tako se i muška moda sve više kolektivizira, standardizira, pojednoličuje. Lični ukus ne može više pravo da se razvije, te dapače i u svojoj boji, koja prevladava, očituje, kako muška moda podliježe sve jednoličnijem i jedinstvenijem tipu odijevanja.

I klima ima jak utjecaj na modu. Drukčije su potrebe odijevanja na hladnome sjeveru, drukčije u tropskim južnim krajevima. Ta se opreka sve više smanjuje, što je veći napredak civilizacije. Napredak tehnike umanjuje granice između zimske i ljetne mode, a i lokalnih nošnja sve više nestaje.

Nastojanje, da se ženska moda što više približi muškoj ili da se čak uvede jednaki način odijevanja za žene i muškarce, ne može imati uspjeha. Pretjeranost, koja je zavladala iza svjetskoga rata, te su se egzaltirane ženske pojavljivale u muškaračkim kaputima (jakama) ili čak hlačama, izvrnula se u ruglo. S druge je strane opet nečednost ženske mode odraz moralne dekadencije, koja je zavladala svijetom i od koje potječu zapravo sva zla, što danas muče čovječanstvo. Kakva će biti muška moda za stotinu godina, teško je reći isto tako, kao što se ne da proreći, hoće li napredak tehnike dotjerati dotle, da neke vrste stakleni i metalni produkti uzmognu zamijeniti današnje tkanine.

ĆA GALEŠA ĆA

ANDANTINO

PJEV :

KLAVIR :

f Ća Galeša, ća Rameša mf Salih Stade

ko - la od olova pa u - pregoh što volova, f ća
ko - la škripnjava stade vo - la riknjava,

Galeša, ća Rameša ća ća ća

K I N O

FILMSKA SNIMANJA U PRIRODI.

Veliki uspjeh filmova sa divljeg zapada ponukali su filmske producente, da pošalju velike filmske trupe u prirodu, da ondje snimaju filmove po volji najšire publike. Filmska publika ima dosta i previše kulisa u kazalištu, pa nije čudo, da se je zaželjela čistoga zraka, bar u filmovima. To je bio uzrok, da su filmovi sa divljeg zapada imali toliki uspjeh u svim krugovima filmske publike. Među svim filmskim poduzećima ističe se Metro-Goldwyn-Mayer, koji je uložio najviše truda u to, da pruži dobre filmove, koji su snimani u prirodi. Najbolji dokaz za to je njegov najnoviji film »Trader Horn« (Zov prašume), koji je pod vodstvom genijalnog režisera van Dykea snimljen u centralnoj Africi, cijelih 25.000 milja daleko od Hollywooda.

No film »Trader Horn« ne ističe se samo time, što je snimljen tako daleko od civiliziranog svijeta. On se ističe i time, što je i sadržajno i glumom najbolji film dosada, te je pače bolji od samoga »Ben Hura«, koji je prije »Trader Horna« slovio kao najbolji film sadašnjosti.

»Ben-Hur« snimljen je također izvan Holywooda i izvan Amerike. On je pače prvi film, za kojega se snimanje pošlo na drugi kontinent, »Ben-Hur« je snimljen u Italiji po režiseru Fred Niblou, a u glavnoj ulozi igrao je, kako je poznato, Ramon Novarro.

Filmovi, koji su snimani na morskoj pučini, odnosno na brodovima, došli su također neobično u modu. Režiser Charles Brabin počeo je s njim Robert Z. Leonard snimio je zadnji film Norme Shearer na luksusnoj jahti, a George Hill snimio je »Min and Bill« također na moru. Glavne uloge u tom filmu igraju Wallace Bery i Marija Dressler.

Fred Niblo pokušao je s uspjehom jedan film u Novom Mexicu, u kojem glavnu ulogu igra William Haines, a u pustinjskim krajevima iste države snimio je King Vidor glasoviti cowboyski film »Billy the Kid«. Najnoviji tonfilm John Gilberta snimljen je također u prirodi i to dijelom na moru, tako da je Gilbert nekoliko mjeseci plovio Tihim Oceanom na zamazanom trgovačkom brodu.

Svi ovi filmovi naišli su kod publike na srdačan prijem, jer u njima ima zaista toliko svježega i toliko novoga, da je ugodno gledati lijepe prirodne snimke. Glumci se također na svježem zraku nalaze u boljem raspoloženju, pa tako imamo prilike i više uživati u njihovoj igri. To naročito vrijedi kod ljudi, koji rijetko kada mogu doći izvan grada ili poći na velika putovanja, jer im se na taj način bar donekle daje prilika da uživaju u lijepim i nepoznatim krajevima, koje tonfilm znade učiniti isto tako blizima, kao da se čovjek zaista nalazi ondje.

MALA EMICA IZ PRIZRENA
u narodnoj nošnji iz Južne Srbije

K U Ć A N S T V O

Novine štit proti zečevima. Zečevi — osobito zimi — znadu napraviti veliku štetu mladim voćkama. Oni u nestašici druge hrane ogloduju koru mladih voćaka. Radi toga strada cijelo drvo te se i osuši. Stoga mu moramo odmah priteći u pomoć obrezivanjem i mazanjem cjepilnim voskom ili smjesom balege i ilovače. Nu da do toga ne dođe, moramo čuvati voćke od zečeva ili dobrom ogradom, ili omatanjem pojedinih voćnih stabala trnjem, kukuruzovinom ili čim drugim. Ali malo je kome poznato da nam tu istu uslugu vrlo dobro čini i naštampani novinski papir. Omotajmo dakle voćke novinama i povežimo likom pa se ne bojmo zečeva.

Štetočinje na voćkama. Na voćke napadaju često mnogi nametnici i štetočinje. Najobičniji su hruštevi. Osim potpunog hrušta mnogo škodi i njegova grčica. Ona živi u zemlji i ždere korijenje naših voćaka. Čim se pojave hruštevi na drveću, onda moramo svaku večer i svako jutro dobro prodrmati drveće, da s njega panu na zemlju. Djeca neka ih odmah kupe. Skupljene hruštevе moramo pofuriti vrelom vodom. Onda ćemo ih dati za hranu ili živadi ili svinjama. Što ih više uništimo jedne godine, to će ih manje biti treće godine. Zemljište, u kojem se nalazi puno hruštevih grčica, treba za lijepa topla dana duboko prekopati ili preorati. Grčice ne podnose topline pa brzo uginu. Osim toga puno ih pojedu vrane i druge ptice te kokoši. Nu najveći su im neprijatelji lasice, rovke, lisice, sove i još neke pjevice.

Obrana protiv grozdovog moljca. To je mali leptirić, ali veliki štetnik. Njegova kukuljica prezimi ispod kore trsa ili u pukotinama kolja i stupova. U svibnju izleti te snese jajašca. Iz jaja se izvale ličinke, koje izjedaju cvjetne pupove. Grozdov je moljac veoma štetan vinogradu. Za to ga moramo uništavati. Najbrže ćemo ga uništiti »Arsolom« ili »Tutakilom«. U 100 l vode rastopit ćemo 20 dkg arsola. Tim ćemo prskati trsje. Rastopina arsola može se također primiješati rastopini modre galice te se onda upotrebljava s uspjehom i protiv plamca i protiv grozdovog moljca.

Da nam kolje duže traje moramo ga inpregnirati. U 100 l vode rastopi 5 kg modre galice. Donje dijelove kolja turi u tu rastopinu do pola metra. Ostavi u njoj kolje desetak dana. Zatim povadi i osuši. Kolje se može inpregnirati i katranom. Isto i stupovi. Nekoji opet opale vatrom onaj dio stupa, koji dolazi u zemlju, pa vele, da je i tako dobro.

Ivan Sitarić.

TVORNICE P. TESLIĆ, SISAK

PROIZVODE:

rafinovani špirit, denaturisani špirit, sve vrste likera, sve vrste konjaka, sve vrste rumova i sve vrste domaćih rakija, kvasac, uglj. kiselinu, potašu, vještačko đubrivo, kristalnu sodu i bukove spirale za fabriciranje sirćeta.

Firma je vlasnik prirodnih vrela pitke i ljekovite vode poznate na tržištu pod imenom prirodna radioaktivna SISAČKA MINERALNA VODA

koju preporučuje zdravima i bolesnima. **PITKA** sama, sa vinom, voćnim sokovima i mlijekom, **LIJEČI** iznemoglost. zakrečenje žila (arteriosklerozu) kožne ženske i očne bolesti, bolesti žlijezda, crijeva i želuca organa za disanje, spolnih i mokraćnih organa, bubrežni i žučni kamen, živčane bolesti, zapalenje sluznica gušavost i šuljeve (hemoroide).

Anica to već zna.

Mala Anica naročito voli sama ići kupovati. Upravo nedavno htio joj je trgovac dati umjesto Schichtovog Radiona nešto navodno „isto tako dobro". Ali Anica ne pristaje na to, jer ona se već razaznaje u te stvari. „Ja i moja mama upotrebljavamo samo Schichtov Radion; nešta bolje od toga i nema", odvrati ona trgovcu, a sve žene u dućanu smiju se i odobravaju maloj Anici.

SCHICHTOV
RADION
PERE SAM
I ČUVA RUBLJE
ZAJAMČENO BEZ KLORA

SVEGA POMALO

Kralj, koji je govorio 22 jezika. Mitridat, kralj Ponta, koji je živio od 120. do 63. god. prije Krista, bio je neobično učen i veoma mudar vladar. On je govorio 22 jezika i, kada je putovao po stranim zemljama, svatko ga je smatrao za pravog podanika dotične zemlje, toliko je savršeno govorio svaki jezik. Mitridat je imao i nevjerojatno jako pamćenje i znao je svoje vojnike poimence. Tako je jednom, prilikom jedne smotre, imenovao redom 80 hiljada svojih vojnika i nije se ni jedamput zabunio. Kralj je bio veoma cijenjen i od stranaca, a u ratovima se čak i prema neprijatelju ponašao veoma čovječno i zarobljenicima je davao istu hranu, koju su dobivali i njegovi vojnici. Njegova smrt bila je prava narodna žalost.

Kako pripitomljuju slonove? Afrički urođenici pripitomljuju slonove na taj način, da pokraj njih pjevaju i igraju svojim muzikalnim instrumentima. Taj način pripitomljivanja preuzela je od urođenika francuska vlada, pa je kod svih divizija svoje afričke kolonijalne vojske osnovala škole za pripitomljivanje slonova. Kad ulove divlje slonove, vežu po dva zajedno. Na leđima svakoga slona sjedi jedan crni vojnik. Vojnici na slonovim leđima pjevaju, a muzikanti maršriraju oko njih i sviraju. Na taj način postaju slonovi polagano pitomi. Bit će, da se i njima silno sviđa muzika. Slonove onda upotrebljavaju za vožnju teških tereta, a i oru s njima. Treba znati, da jakost slona odgovara jakosti 30 volova.

Divljaci nisu sebični ljudi. O divljacima, urođenicima pojedinih otoka po oceanima i afričkim prašumama, vjeruje se, da su veoma zli, moralno propali. Ima naime divljih plemena, kod kojih se moral nalazi na visokom stupnju. Ima divljaka, o kojima se mogu reći samo pohvalne stvari, a jedina im je mana, što vole da jedu ljudsko meso. Engleski naučenjak Felkin boravio je duže vremena na nekom otoku u Polineziji i proučavao tamošnje divljake, koji se nalaze na prilično niskom stupnju kulture. Pa ipak su ti ljudi pošteni, iskreni i ne diraju nikada u tuđe. Kod jednog plemena čak postoji običaj, koji nije poznat ni kod jednog drugog naroda. Ako je Polinezac na radu u šumi i potpuno sam, svoj ručak sam sprema. Ali prije nego što bi svoj ručak pojeo, tri puta glasno poziva one, koji ga čuju, da dođu i s njim podijele pripremljeno jelo. Tek, kada se ni na treći poziv nitko ne javi, divljak ruča. U slučaju, da netko dođe, on mu srdačno ponudi svoj ručak. Po tome se eto vidi, da i među divljacima ima dobrih ljudi i da nisu sebični.

Eskimi ne vole so i sva jela jedu nezasoljena.

Najviše kiše pada u mjestu Čera Panci na podnožju Himalaje.

Ako čovjek postigne starost od 70 godina, tada je u svom životu potrošio ukupno 1160 metričkih centi živežnih namirnica.

Koliko ima velikih gradova? 1900. godine bilo je na kugli zemaljskoj ukupno 278 velikih gradova, a danas ih ima preko 400.

Jerusalim na starohebrejskom jeziku znači »stan mira«.

Jedan Kinez pojede dnevno 375 grama pirinča i to mu je dosta.

Naprasna smrt je kod muškaraca mnogo češća pojava nego kod žena. Utvrđeno je statistički, da muškarci osam puta više umiru od naprasne smrti nego žene.

10 od sto svih Židova na svijetu živi u Njujorku. Tamo ih ima oko 900 hiljada.

Kako se hrani lastavica? Lasta je veoma skromna ptica, ali joj je pored svega toga potrebna prilično velika količina hrane. Budući da se ona hrani isključivo insektima (kukcima), to joj je potrebna ogromna količina buba da pokrije svoju potrebu u namirnicama. Naučenjaci su utvrdili, da jedan par lasta pojede mjesečno oko 40 hiljada insekata. Lastina porodica od sedam članova mora da nahvata za jedan mjesec oko 300 hiljada muha i ostalih sitnijih buba.

Zakon o kažnjavaju krivaca batinanjem u Engleskoj je još i danas na snazi.

Proteze (vještačke ruke i noge) bile su poznate već u sedmom stoljeću prije Krista.

Srednja daljina mjeseca od zemlje iznosi 384.420 kilometara. Prema tome voz, koji putuje prosječnom brzinom od 60 kilometara na sat, stigao bi na mjesec za 266 dana i 23 sata.

Čovječji kostur sastoji se, zajedno sa zubima, iz 254 pojedinačke kosti.

Kineski govori najviše ljudi na svijetu, i to 400 milijuna kao materinski jezik, a 30 milijuna kao poslije naučeni jezik.

Kunići se vrlo brzo množe. Potomstvo jednoga para za 10 godina bi se umnožilo na 60 hiljada komada.

Kinezi nose novac nanizan na konac.

Dobro hranjen pas može gladovati 4 do 6 nedjelja.

Riječ Japan je kovanica od kineske riječi nipon, što znači izlazak sunca.

Najhladniji grad na zemlji je Vjerhojansk u sjerevo-istočnoj Sibiriji. Taj grad leži 6 metara nad morem, u zimi ima 65 stupnjeva Celziusa ispod ništice. Poprečna zračna toplina je 6 stupnja C ispod ništice.

Neobična crkva nalazi se u Bergenu u Norveškoj. Ta je crkva napravljena od papira, koji je nepromočiv, jer je namazan negašenim vapnom, zgrušanim mlijekom i bjelancem od jaja. U tu crkvu može stati tisuću osoba.

PRIČA O DIVU

ZA DOBRU DJECU NAPISAO MLADEN ŠIROLA

Pred mnogo i mnogo godina, kad još nije bilo ubojitog oružja, a narodi su mjerili svoju snagu tjelesnom jakošću, živio je daleko u šumi stari div.

Nekad je bio okrutan i slavan u bitkama, a sada je živio gotovo zaboravljen u svom tihom zakutku. Mnogo je krvi prolio u svojoj mladosti! A sada je već ostario, pa se i primirio.

Svu je svoju starost posvetio pticama, koje su ga zavoljile, a on im je svojom rukom gradio gnijezda i zakloništa.

Ptičice su dolijetale svakoga jutra pred prozore njegove kućice, a on ih je sate i sate slušao.

Već ranoga jutra pjevao mu je maleni slavulj najmiliju mu pjesmu, a kad ga je sunce zorom pozdravilo, kad je otvorio prozore, čuo je cijeli zbor omiljelih glasova.

Živio je u sreći i zadovoljstvu i svaka bi ga promjena toga života učinila nesretnim.

Jednoga lijepog dana sjedio je kod prozora kao obično, kad opazi, kako je na malenog slavulja navalio jastrijeb. Mali se slavulj nije mogao obraniti od svoga neprijatelja.

Div se razljuti zbog nepravde jakog jastrijeba, pojuri iz kuće i oslobodi malog slavulja, koji mu je bacio pogled, pun zahvalnosti.

Taj blagi slavuljev pogled jako je na njega djelovao i on ga privine na srce, da olakša časove, u kojima je gledao svoju nepravdu.

Od tog je časa stari div postao nesretan. Svakoga jutra doletio bi maleni slavulj na prozor staroga diva, zapjevao bi mu pjesmu zahvalnicu i ostavio maleni poljski cvijet na prozoru. Stari je div potrčao do prozora, uzimao cvijet i dugo ga ljubio. I odsada je sjedio div kod prozora, a pjesma mu se pričinjala ljepša od kraljeve glazbe. Nestalo je smijeha s lica, na kojem su se pojavile crte pokajničkog bola. Odsada je div vidio uvijek pred očima jastrijeba, kako navaljuje na malenog slavulja. U slici je jastrijeba vidio svoj lik, a to ga je dugo i dugo mučilo. Odsada nije više vidio nekadanje slavne dane, gledao je sebe, kako nadmoćan i jak navaljuje na slabašne ljude.

Gledao je kao prikovan uz stolac. Oči su mu ispale iz očnih šupljina gledajući nekud daleko, u neizmjernost, tražeći utjehu.

Sanjario je, a tuga ga je sve više obuzimala. Već je skoro zaboravio na svoje prijatelje, koji su cvrkutali po drveću i radoznalo promatrali nenadanu promjenu.

A div je gledao u sebi krvnika, koji je učinio toliko zla na zemlji.

Često se pitao, zašto se sve to, dogodilo, ali nije mogao naći odgovor i utjehe.

Ništa ga više nije veselilo. Njegovu je dušu prekrila bol i stid, pa se nije više pokazivao prijateljima. Prozori njegove kućice nisu se otvarali, a ptičice su uzalud čekale svoga druga.

Nikuda nije izlazio, a tuga ga je shrvala i bacila u krevet. Kosa mu je kao snijeg bijela, a duga sijeda brada poljepšala mu jadno i patničko lice. Tužio je i plakao. I oko njegove kolibe nastala je tišina. Ptice su ga čekale i šutile. Jedini je mali slavulj dolijetao svakoga jutra, pjevao mu pjesmu zahvalnicu i donosio poljski cvijetak. Već je bio prozor pun poljskoga cvijeća, a div je još uvijek sjedio u svojoj kući, odijeljen od cijeloga svijeta, pa i od svojih najvjernijih prijatelja.

Bilo je to pokajanje. Žalio je svaki svoj grijeh, što ga je u životu učinio.

U kraljevini je opet nastalo komešanje. Po svim se gradovima sakupljao narod, da sasluša poziv kralja na obranu domovine. Domovina je bila u opasnosti. Bojne su trublje odzvanjale gorom i dolinom, a kraljeva je vojska krenula na granicu protiv neprijatelja. Žene i djeca plakali su za muževima i ocevima. U gradovima nastala je tuga. Mnogo je već ljudi palo žrtvom ratne nemani, mnogo ih se vraćalo ranjenih i iznakaženih svojim kućama, a rat je dalje bjesnio poput paklene vatre i bijesa. Kralj je natjerao neprijatelja u bijeg, ali je ratna sreća varava. Neprijatelj navali s velikom vojskom, uspije mu bojna varka i za kratko vrijeme ametom potuče prvu četu kraljeve vojske. Kraljeva je vojska sve više uzmicala, a on se tek sada slomljen i shrvan sjeti svog prvoga vođe — staroga diva.

Mnogo je prošlo godina, da se nitko nije sjetio diva, jer nije bio potreban, a sada, kad je došlo do propasti kraljevine, jurili su kraljevi glasnici, da ga potraže i pozovu na obranu domovine. Za kratko vrijeme čula se bojna trublja i kroz prozore staroga diva. Div je mirno slušao kraljeve glasnike, potrči u drugu sobu i za čas je stajao u bojnoj spremi, vedra lica i pomlađen, kao da ga je bojni kraljev zov pomladio. Ogleda se po sobi, kao da se ne će više nikad vratiti, pozove glasnike i istrči iz kuće. Tek se pojavio iz kuće, opazile su ga male ptice, koje su ga još uvijek čekale na granama. Lišće je već požutjelo i padalo sa drveća, a div je tek sada opazio promjenu u vrtu. Slušao je bolni glas malenih prijatelja, a pred očima vidi okrutnog jastrijeba, kako navaljuje na malenog slavulja. Smrači mu se pred očima i osjeti veliki grijeh, u koji je opet posrnuo. Odbaci od sebe mač i buzdovan i vrati se miran u kuću.

Glasnici nisu razumjeli ove promjene, potrče za divom u kuću, no bilo je prekasno. Div je ležao na krevetu posut mirisavim cvijećem. Nije više disao. Došao je čas slobode. Duša se njegova odijelila od tijela i pošla na sud Bogu, a slavulj je sjedio na rubu postelje i pjevao pogrebnu pjesmu.

Div je izvršio pokoru. Pokajao je svoj grijeh, a Bog ga je za nagradu uzeo u svoje nebeske dvore, — dvore vječne ljubavi.

ŠALE

Zabrinuta tetka. Otac (svojemu sinu, koji je bio duže vremena kod tetke):

»No, Perice, kako ti se sviđa kod tetke?«

Perica: »Dobro! Brinula se vrlo za mene. Svaki dan me pitala, želim li već da se vratim kući.«

Iz jašionice. Učitelj jahanja: »Vi, gospodine, ne ćete nikada naučiti jahati. Kako možete biti tako nespretni i tako često padati na zemlju?«

Gospodin: »Pa ne mogu ostati visjeti u zraku.«

Moralna ćuška. »Kako si crven u licu; sigurno si dobio u školi ćušku?«

»Ne!«

»Da nijesi možda dobio moralnu ćušku?«

»Ne!«

»Pa ti i ne znaš, što je moralna ćuška?«

»Oh, da — ona straga!«

Nije on kriv. Majka: »No, ti si Stijepo nevaljalo derište! Štogod ti kažem, ti na jedno uho čuješ, na drugo pustiš.«

Stijepo: »Pa ja nisam kriv što imam dva uha!«

U željeznici. Jedan čovjek uniđe u vagon noseći tešku vreću na leđima. Prije nego što će sjesti, metne svoj teret iznad glave jedne gospođe.

Gospođa: »A što onda, ako vreća padne?«

Vlasnik: »Ne bojte se, gospođo, nema u vreći ništa, što bi se moglo razbiti.

Karlekova pamet. Karlek: »Tata vidi li se više na jedno ili na dva oka?«

Otac: »Na dva se vidi daleko više, nesretniče!«

Karlek: »E onda zašto ti uvijek zažmiriš na jedno, kad hoćeš da pucaš na zeca?«

Svada. Miša: »Pih, tvoj je otac cipelar, a ti ni cijele cipele nemaš.«

Pera: »A tvoj je otac zubar, pa opet tvoja mala sestra nema ni jednog zuba.«

MODA

Opis mode:

ANSAMBL SASTAVLJEN OD LAGANE HALJINE I KAPUTIĆA. — LANENA HALJINA. — PUTNI KAPUT. MODERNA HA

ŽEORŽETA

ŠAH ZAGONETKE

Problem br. 33. (2)

Otmar Nemo („Lusatia“ 1885).

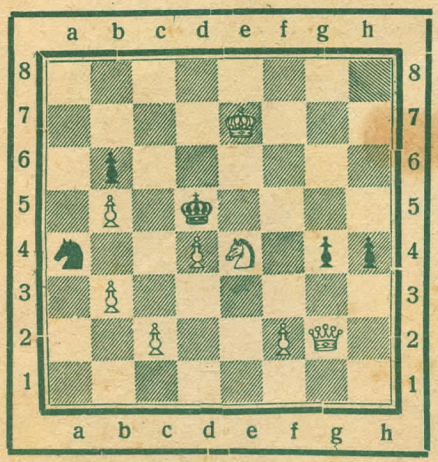

Bijeli matira u tri poteza.

Odgonetke treba poslati do 26 srpnja, Svi odgonetači dolaze u obzir za nagrade, koje će se žrijebom razdijeliti na koncu tromjesečja

ZADRUŽNA PUČKA ŠTEDIONICA
k. z. u ZAGREBU
TRG KRALJA TOMISLAVA 21.
prima uloške i daje
ve uz najpovo

1. Križaljka.

Sastavio *Eduard Musić*, Sušak

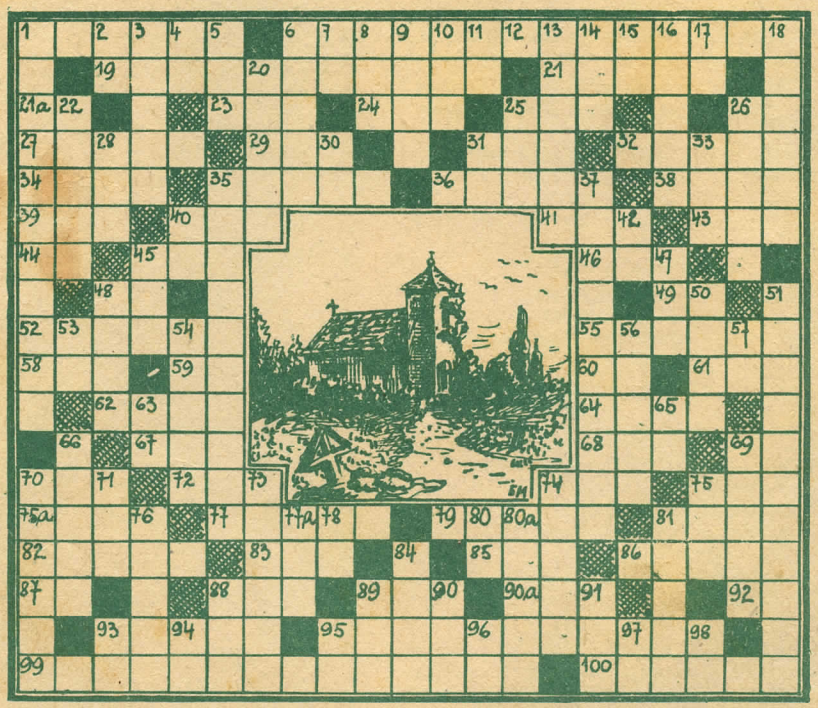

V o d o r a v n o: 1. Autor opere »Joselyn«. 6. Franc. slikar († 1877.). 19. Poznati talij. kipar prošloga vijeka. 21. Znam. slov. lingvista. 21a. Inicijali glas. mađ. pravnika (Decretum Tripartitum). 23. Veznik. 24. Holand. rijeka. 25. Vijek, razdoblje. 26. Kratica za akad. naslov. 27. Grčki otok. 29. Lična zamj. 31. Godine (te i te). 32. Junak argonautske legende. 34. Zaštit[illegible] ognjišta. 35. Atla[illegible]rsta. 38. Osje[illegible] 40. Egejcuski pisac. 99. Savrem. ruski književnik. 100. Francuski industr. grad.

O k o m i t o: 1. Libretista »Aide«. 2. Veznik. 3. Raditi (esperanto). 6. Mjesto Savske banovine. 7. Dva samoglasnika. 8. Franc. posv. zamj. 9. Lat. broj. 10. Karta (padež). 11. Kao 92. 13. Franc. slikar († 1875.). 14. Dvojica. 16. Popust. 18. Engl. slikar krajolika. 20. Znameniti filmski glumac. 22. Njem. slikar pejsaža (17. v.). 25. Dunavski pritok (Austrija). 26. Uzorak, kalup. 28. Tri slova iz natpisa na križu Isusa. 30. Lat. prijedlog. 31. Kao [illegible]panj. narodni junak. 35. Ja[illegible] 37. Ruski slikar. 40. Gr[illegible]apanska mjera. 45. [illegible]ilim. 48. Filmski [illegible] 51. Njem. hi[illegible]Ruska rijeka. [illegible]vo (kako 65. Ja[illegible] protiv [illegible] 70.